

ह्रस्वसंमिताः द्वितीयाध्याये (२. १. ८-११.) सुपर्णाचित्याग्नेर्मध्यदक्षिणोत्तरभागत्रये लोमहृपवेन स्तुता इति तत्सहस्रत्रयं परित्यज्य अवशिष्टानां सप्तानां सहस्राणां शिरःप्रभृति पादपर्यन्तमुपहितानामेव शत्रुहृपवेन (? रशनुहृ C1. शरोहृ C2. शत्रुहृ A.) स्थितानां गायत्र्यादिसप्त-
 कन्दोवीर्यवेन स्तुतिः तृतीयाध्यायप्रथमब्राह्मणे क्रियते । यद्यप्यष्टौ शतान्यतिरिच्यन्ते तथापि सहस्रवेन स्तोतुमयोग्यवाक्तासां स्तुतिरत्र न क्रियते ॥ यद्वा अष्टमकाण्डे चरमचितौ कन्दस्या उपदधातीति (८. ६. २. १.) सप्तानां कन्दसामुपधानमुक्तं तेषां कन्दसां स्तुतिः क्रियते चित्याग्निहृपस्य प्रजापतेः प्राणो गायत्रीति । प्राणः प्राणसंचारस्थानं नासिकोच्यते शीर्षण्याः प्राणाश्चत्वार उक्ताः द्वावब्राह्मवाह य एवायमिति मनस्तु सर्वेन्द्रियसंगतमेकमिति सप्त प्राणाः पूर्वमपि प्रजापतिः सप्तभिः प्राणैः सप्तपुरुषात्मक एकः पुरुषः सृष्ट इति विवक्षया सप्तावयवा उक्ता इति तात्पर्यम् ॥१॥ एवं कन्दसां प्राणाद्यात्मकवमुक्तम् तत्र वियुज्यानुवदति प्राण इति ॥२॥ प्रजननः प्राण आलुभ्येदिति प्रजननशक्तिरहितो भवेत् एषोऽग्निर्न चीयेत नपुंसकस्य कर्मानधिकारात् ॥३॥ अत्राह प्राण आलुभ्येदिति दुश्चिकित्समूलरोगराजयक्ष्मादि-
 गृहीतः पुरुषः कर्मणि नाधिक्रियते ॥४॥ यतः कन्दांसि परस्परमन्योऽन्यस्मिन्प्रतिष्ठितानि गायत्र्यां तावत्तस्याश्चतुर्विंशत्यक्षराणां सर्वकन्दःस्वनुगमात् तथा जगत्यामन्निमकन्दसि सकलकन्दोऽक्षरसद्भावात् एवं मध्यमानि कन्दांस्यूज्यानि ॥१॥१॥३॥

एवं चित्याग्नेः चक्षुरादिसप्तावयवानां कन्दोमयवमुक्तम् अथ शिरोग्रीवादीनां कन्दो-
 मयत्वं वेदवादिप्रश्नोत्तराभ्यां निहृपयति ॥१॥ यज्ञा यज्ञा वोऽअग्रय इत्यत्रोत्पन्नं यज्ञाय-
 क्षियम् तदेव कन्दः बृहतीत्यर्थः ॥२॥ विविधकन्दस्का ऋक् विकन्दाः ॥३॥ आत्मविद्या
 आत्मनः उदीरितकन्दोदेवतासमष्टिहृपविराडात्मकस्य सम्बन्धिनः स्वस्य विद्या । स एतन्म-
 यः अत्रोक्तानि (!) सवित्रादिदेवतास्वहृपः एतमात्मानमेवंविधं कन्दोदेवताहृपावयवयुक्तं
 शरीरमभिलक्ष्य सम्भवत्युत्पद्यते । अत्राग्नौ लोक्यतायै पुण्यलोकावाप्तये अन्या उक्तव्यतिरिक्ता
 आशीः प्रार्थना नास्ति ॥१॥२॥३॥

तृतीयब्राह्मणेऽग्नेः सर्वदेवतासमष्टिहृपप्राणवाय्वात्मकत्वं (? वाद्या° AC.) धीरमहाशाल-
 नाम्नोर्महर्ष्याः प्रश्नप्रतिवचनाभ्यां प्रतिपाद्यते ॥ उपोत्ससाद् समीपमभ्यागतः तस्मात्सका-
 शाद्विद्यां ग्रहीतुमुपसन्ति कृतवान् ॥१॥ वागादिसर्वात्मकमग्निमज्ञानानो महाशालस्तस्माद्दी-
 रात्सकाशादग्निं परिजिज्ञासितुमासनादुपावहूः भो धीर तं सर्वात्मकमग्निमधीहि अध्यापयेति
 उपसन्नः ॥२॥ अनुगच्छति नश्यति । वायुमनुलक्ष्य उद्वाति नश्यति वायावधिकं वाति सति
 अग्निर्विनष्टो भवति । सा-सा देवता भूवा एलयति संचरति चेष्टते ॥३॥३॥३॥

उत्तरब्राह्मणे अग्निवाय्वादित्यपुरुषाणामोषधिवनस्पत्युदकचन्द्रपशूनां बहुविधनामव्य-
 पदेश्यवेन स्तुतिः तत्रापि पुरुषस्य अर्कहृपतया च स्तुतिरनेकैः प्रश्नप्रतिवचनैः प्रतिपद्यते
 ॥१॥ महानि सर्वेभ्योऽपि महानि वस्तूनि कः प्रजापतिः तस्मै हितानि कथानि । अर्काः
 अर्चनीयाः ॥२॥ वेत्यार्कमिति श्वेतकेतुपित्रा पृष्ठो होता स्वयमर्कस्वहृपमज्ञानानस्तस्मात्पि-
 तुः सकाशात्संजिज्ञासुराह अथ वै न इति ॥३॥ अर्ककोशयौ कोश्याकारे फले (A. पुटके C.)
 । अर्कसमुद्भाविति अर्ककोशाग्रे विदलितौष्ठभागी । धानापदेन अर्कवीजानि । अकाष्ठीला-
 मिति अर्ककोशमध्ये विस्तरेण वर्तमाना तूली (C. °ध्ये जिह्वास्तारणवर्तमानः । A.) ॥४॥४॥३॥ ॥